

№44

Дзвоник

Журнал для українських дітей Румунії

Місячник Союзу Українців Румунії. 3 рік видання, листопад, 2010 рік

ДЗВОНИК (Clopotel)

№ 44, 2010 р.

Журнал для українських дітей Румунії.
Заснований у 2007 році.

Над **ДЗВОНИКОМ** працювали:

Головний редактор: Микола Корсюк
Редактор: Людмила Дорош
Редколегія: Іван Ковач, Михайло
Михайлюк, Марія Чубіка.

Адреса редакції:

м. Бухарест, вул. Раду Попеску, 15, с.1
тел.: 021-222-07-29; 021-222-07-37;
телефони/факси: 021-222-07-37

Друкарня:

«S.C. SMART ORGANIZATION S.R.L.»

Adresa redacției:

str. Radu Popescu 15, sect. 1
București, România.

Наша електронна адреса:
redactia.clopotel@gmail.com

ДЗВОНИК пропонує:

- * казки
- * оповідання
- * вірші
- * загадки
- * дитячу енциклопедію
- * сторінку народознавства
- * пісеньки
- * сторінки-розмальовки
- * рухливі ігри
- * розумні поради

ДЗВОНИК завжди радо прислухається до ваших пропозицій і друкуватиме надіслані вами спроби!

Увага! За достовірність надрукованих матеріалів відповідають їх автори!

Анатолій КАМІНЧУК

ПІЗНІЙ ІДЕ ЛИСТОПАД

Трави зів'яли, і квіти не квітнуть,
Хоч умивають їх роси-дощі.
Осінь відквітла, відлітувала,
Віддарувала нам дні золоті.
Осінь з сльозами відходить,
Ронить під ноги свій лист,
Гуси полинули в вирій,
Чути лиш ворона крик.
Сонце з-за хмар не виходить.
Небо у сум повилось.
Тягнуться сиві тумани,
Мрякою все затяглось.
Стихли вітри-буревії,
Десь причаїлись, мовчать.
Осінь в дорогу далеку
Йде по зів'ялих листах.
Плачуть дерева дощами,
В тихій задумі стоять.
Осінь прощається з нами –
Пізній іде листопад.

Леся ВОЗНЮК

КОЛЬОРОВА СЕРЕНАДА

Восени у листопаді
дощ у сонця на заваді,
бо збираються в отари
волохаті мокрі хмари.
Ходять сутінки у світі,
сірим мороком налиті,
та розкинули капкани
у траві густі тумани.
Для сумного листопаду
друзі склали серенаду.
Чітко ритми барабанів
срібний дощик для туманів.
Жовтий клен вітав з поклоном,
листя падало із дзвоном.
В подарунок падолисту
вітер хмари гнав зі свистом.
Крізь туман, дощів завісу
сонце вибралось з-за лісу.
Серенаду підхопило
і барвистою зробило.
Сірі сутінки заграли,
наче скрипки та цимбали.
Всі співали листопаду
кольорову серенаду.

Марія ЧУБІКА

Слідами щедрої чаклунки

Стояв погожий осінній день. Над селом простягалося синє-пресинє полотно, по якому ліниво котилася золотиста тарілка. Вона ще усміхалася, окутуючи своїм теплом навколишність.

Першокласники зібралися разом зі своєю учителькою, щоб провести цікаву прогулянку слідами багатой чарівниці. Вони вирішили дізнатися якомога більше про щедро, красиву чаклунку, яка тепер гостювала у їхніх краях. Веселою юрбою минули кілька хат і широкими полями подалися на високий ґрунь, який стояв серед села, щоб звідти побачити весь краєвид.

– Ой, як гарно, – зашумів гурт.

Перед їхніми очима відкрилося золота-во-брунатне царство – Магура. Начебто найобдарованіший художник розмалював пензлем його ясно-жовтими, оранжевими, червоними й коричневими фарбами. Де-не-де зелений колір ялиць та смерек надавав йому гордовитості – мовляв, ми ще не підкорилися молодій принцесі.

Діти підіймали із землі листочки різної форми і різних кольорів.

– Чому вони опадають?

– Чому в них різні кольори?

– А смереки і ялиці чому зелені?

– А деревам не буде холодно зимою?

Посипалися запитання, мов пісок клепсидри. Ледве встигала молода вчителька відповідати їм. Срібні дзвіночки, їхні голоси, все не вгавали.

Назбиравши листя різних видів і кольорів, попрямували до лісу. Біля нього крилате велике дерево привернуло їхню увагу. Воно ще пишалося, хоча вже й не таким яскравим, але ще зеленим листям.

– Це дуб, – крикнув Іванко, – це ліс вуйка Мишка. Я знаю, бо я тут був із моїм батьком.

Діти доповнили колекцію листочків, а

також назбирали жолудів, з яких на уроках ручної праці будуть виробляти різні іграшки.

Під кущами і біля пенеків, посіяні чаклункою, виглядали молоді підпеньки: беріть нас у кошик!

– Ой, які будуть смачненькі! – мовив Василько і аж облизався.

– А моя мама закладає їх на зиму, – додала Анночка.

– Білий гриб! Я знайшов білого гриба! – радісно кричав Юрко.

Знайшли також і тополевих грибів і рясок. Кожний з них радів своїй знахідці.

Через деякий час почали спускатися полями до села. Близько потока, що протікає через Лазки, знаходиться добра криниця. Діти подалися туди, щоб набрати у пляшки живої води.

– Пані вчителько, діти, ходіть-но сюди, – прохала Марічка.

Всі подалися в той бік, звідки доносилися її голос. Тут серед осіннього пейзажу на фоні ще зелених листочків горів своїми плодами кущ калини.

– Це кущ калини, – пояснила вчителька, а її плоди – це ягоди.

Діти попросили її зірвати букет прекрасних гілок із плодами для їхнього класу. Молода вчителька розказала їм легенду про калину, а ще сказала, що на Україні у кожному господарстві на городі красується кущ калини.

Набравши водиці, галасливою юрбою вони рушили до села, бо день почав швидко згасати і густі сутінки вже обіймали село.

Михайло КОЦЮБИНСЬКИЙ

РАНОК У ЛІСІ

(Уривок)

Ліс ще дримає в передранішній тиші... Непорушно стоять дерева, загорнені в сутінь, рясно вкриті краплистою росою. Тихо навкруги, мертво... Лиш де-не-де прокинеться пташка, непевним голосом обізветься зі свого затишку. Ліс ще дримає... а з синім небом вже щось діється: воно то зблідне, наче від жаху, то спашне сяйвом, немов од радощів. Небо міниться, небо грає усякими барвами, блідим сяйвом торкає вершечки чорного лісу... Стрепенувся врешті ліс і собі заграє... Зашепотіли збуджені листочки, оповідаючи сни свої, заметушилась у травиці комахня, розігнулося в гущині голосне щебетання й полинуло високо – туди, де небо міниться, де небо грає всякими барвами...

На галяву вискакує з гущини сарна і, зачарована чудовим концертом, зупиняється, витяга цікаву мордочку до кривавої смуги обрію, що червоніє на узліссі поміж деревами, і слуха.

Полохливий заєць, причаївшись під кущем, пригина вуха, витріща очі й немов порина весь у море лісових згуків...

Аж ось ринуло від сходу ясне проміння, мов руки, простяглося до лісу, обняло його, засипало самоцвітами, золотими смугами впало на синю від роси траву на галяві, де гостро на тлі золотого світла випинається струнка постать сарни.

У сю величну хвилину тихо розгортаються кущі – і на галявину виходить Хо. Мов туман той, сива борода

його м'якими хвилями спада аж до ніг, черкається росяної трави. З-під білих кострубатих брів, з глибоких западин визирають добрі, а лукаві очі.

Вийшов Хо на галяву, сперся на сукуватий костур, майнув довгою бородою, і повіяв від неї тихий вітрець, холодною цівкою вдарив у дерева. І враз затремтіло молоде листя, зашамотіло, струсило з себе дощ самоцвітів. Жахнулася сарна й зeszла в гущині, лишивши зелені сліди на синій від роси траві. Страх обгорнув зайця, додав ще більшої прудкості його ногам... Сполохались пташки й в одну мить ущушли. Тихо стало в лісі, страх як тихо. Тільки бородатий дідуган Хо, старече хихикаючи в бороду, стоїть на галяві...

– Хе-хе-хе! І чого жахаються, дурні? – шамкає він беззубим ротом. – Діда Хо, що світ прозвав страхом? А дід цілком і не страшний... Ось погляньте!.. Та ба, тим-то й лихо, що ви не зважитесь звести очі на діда, тим-то він і виявляється вам страхом... Хе-хе!.. І завжди так... і всі так... Ні, не бреші, старий, не всі... На твоїй довгій тисячолітній ниві життєвій не одна стрівалась істота, що сміливо зводила очі догори, відважно зазірала тобі в вічі, й тоді... о, тоді гарно було обом нам... Бо смільчак, перевірівшись, що жахався по-дурному, набиравсь нової, ще більшої відваги, а ти, старий, чув, що, може, незабаром даси спокій натрудженим кісткам... Жахаються, а не знають, що страх тільки й існує на світі полохливістю других, що старий Хо

порохом розсипав би ся, коли б усе живе хоч раз зважилося глянути йому в вічі... Хе-хе! Дурні, дурні!.. Тільки старі ноги труджу через дурнів... От як втомився!.. е-е!..

І Хо справді з великою напругою ворухить ногами, крекче та, опираючись одною рукою на костур, а другою розгортаючи довгу сиву бороду, сідає на траві спочити.

Хо сидить посеред галяви, а навкруги його панує мертва, прикра тиша. Все живе, затаївши духа, не співає, не кричить, не ворухиться, не жис. Від ведмедя до мурашки – все спаралізовано страхом. Рослини бояться навіть тягти сік із землі, пити холодну росу, виправити зібгані листочки, розгорнути звинені на ніч квітки.

Пустотливий парус сонця зупиняється в зеленій гущині, і лиш здалеку придивляється до сивої, мов туман той, борода діда Хо, і не відважується наблизитись, незважаючи на непереможне бажання попустувати з тою бородою...

Хо сидить на росяній траві, а стара пам'ять його підсовує йому образи, де свіжими, яскравими фарбами малюються події духа людського. Ось і ті високості, на які здійнялись може вільний дух людський, а ось і ті провалля, де на дні самому, скутий, як невільник, плазує він у поросі й темряві... Ось, волочучи кайдани, покволоом, віками цілими, проходять люди, забиті, залякані люди, і не наслідуються звести очі на Хо, глянути страхові в вічі... Хо знає, що тільки одиниці зважуються на се, а

зважившись, знаходять силу розбити кайдани... От, коли б хоч одиниць тих було більше, може, не довелося б старому мордуватись отак, блукаючи по світах, може б, зложив він свої кістки в домовину, бо вже ті кістки давно просяться на спочинок... Ех, коли б... А тим часом страх владно панує на землі, змагається з приязнею, з чесними пориваннями, з обов'язком, ламле життя, безсилим чинить не то поодиноких людей, ба й цілі народи... Страх!

Прищеплений дитині, виплеканий аномальними умовами суспільними, він стає чіпкою пошестю, робиться потугою, що тамує вічний поступ усього живучого... Страх!.. Хо – страх! А який з його страх, коли він виразно відчуває себе порошном, немичною руїною, яку тільки

полохливість людська жене з кінця в кінець світа, наперекір волі Хо робить його злим генієм людськості... Ех, доле, доле щербата! Товчись, мов Марко по пеклу... От і тепер: гарно навкруги, спочити б, а пора на роботу... на роботу! Хе-хе! Ну, уставай, діду, пора!..

Хо ще раз глянув на мовчазну природу, звівся, обгорнувся, як туманом, сивою бородою й подався стежкою з лісу на шлях.

А ліс ще якусь хвилинку стояв нерухомий, мов мертвий. Далі – дерева затремтіли, стрепенулись, розгорнули листочки... Промінь стрибнув на полянку просто до звинених квіток, пташки заспівали, комашня заметушилася, ліс загомонів, природа знов віджила...

Людмила ДОРОШ

Віддача природі

У бабусі Олени є маленька внучка Інночка, та така вже вередлива, що й ну. Хоча її тато й мама виростили в селі, проте їхня донечка народилася вже в місті і стала зовсім городською, як то кажуть в селі. Коли вона приїздить до бабусі в гості, старенька завжди старається піднести їй найкращий ласий шматочок: вранці принесе їй на сніданок свіженького молочка від корівки Мусі, а внучка:

– Не хочу цього молока, хочу магазинського з коробки від корівки Фульги!

Бабуся приготує їй на обід смачного борщику з домашньою курочкою, а Інна за своє:

– Не хочу, в неї тверде м'ясо і багато жиру, краще б купила курча з магазину!

І так весь час – бабуся старається дати внучці все свіже й вирощене з любов'ю, а Інночка хоче гарні вироби з фабрики, з яскравими етикетками.

Що могла, бабуся старалася робити за примхами внучки. На ці осінні канікули Інночка теж поїхала до бабусі, а та вже чекала її із тепленькими пиріжками із сливовим варенням, із яблуками та грушами з власного саду.

Захотіла Інночка з'їсти чевоненьке яблучко, вхопила його і впилася зубами в соковиту м'якоть і тут побачила в яблуці... черв'яка!

З огидою виплюнула і викинула яблуко на сміття:

– В магазинських яблуках, бабуся, ніколи не заводяться черв'яки! – сердито дорікнула бабусі.

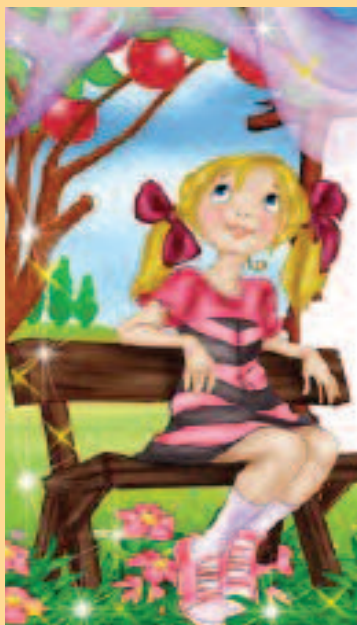
– Може, це й так, – повела бабуся, – але чи знаєш ти, що ці маленькі яблука набагато кращі, ніж оті величезні магазинські?

Коли Інночка була вже в ліжку, бабуся сіла біля неї і почала розповідати про різницю між яблуками з саду та магазинськими, а повіки дівчинки почали поступово стулятися.

І ось перед її очима з'явилося два яблука – одне з бабусиною саду, не зовсім симетричне, а інше – гарне величезне яблуко з магазину, яке не мало жодної вмятини чи подряпинки. Магазинське яблуко почало вихвалитися, яке воно гарне та зразкове, скільки людей потрудилося, щоб воно стало таким, і в першу чергу дослідники, які винайшли отрути від шкідників, а потім і ті, які обкропили тими пестицидами яблуню, на якій воно росло.

Аж тут де не взявся черв'як, а за ним інший, які почали наступати на хвалькувате магазинське яблуко. Найбільший черв'як стрибнув і встромив у нього свої зуби. Але... скривився – воно було далеко не таке смачне, як звичайне яблуко з бабусиною саду.

(Продовження на 9 сторінці)

Українська азбука

від Варвари Гринько

Ии

Два стовпці, що стали прямо,
До них третій – навкоси.
– Буква И, – сказала мама, –
Щоб вивчати з дітлахами,
В дитсадочок віднеси.

Йй

Буква Йот, неначе змій,
Що з паперу клею.
Ще й пілоточку малу
Я вчепив над нею.
Вітре, вітрику, повій –
Хай злітає буква-змій.

Іі

Буква і – неначе свічка
З ясным вогником вгорі.
А погасне – чорний гнотик
Стане крапкою над і.

Кк

Буква Ка,
Буква Ка,
Ой, яка вона швидка!
Наче хлопчик,
Знявши руку,
Витинає гопака.

Її

Їжак яблуками чистить
Гострі голочки свої.
Наколов він двоє яблук –
Йде казкова буква Ї.

Лл

Взяв хлопчик рушничок
Та й повісив на гачок.
До матусі повернувся,
Від здогадки усміхнувся:
Наче крила дав орел,
Цій летючій букві еЛ.

Михайло ТРАЙСТА

КАЗКА ПРО КОЛЬОРИ ВЕСЕЛКИ

(За румунським невідомим автором)

Давним-давно, скоро після того як Господь сотворив світ, всі кольори почали сваритись між собою. Кожен з них стверджував, що він найкращий, найкрасивіший, найкорисніший і найулюбленіший.

– Подивіться тільки на траву, листя, дерева і квіти, очевидно, що я найважливіший зі всіх кольорів... Я колір життя і надії! Подивіться навколо – все зелене, свіже... – з гордістю вимовив зелений колір.

– Ого-го! – вигукнув блакитний колір – подивіться на небо, на річки, озера, моря і океани. Хіба не вода є основою життя? Без мене не було б неба, без мене не було б нічого!

– Ха-ха-ха! – розсміявся жовтий колір. – Про що ви говорите, хіба ви можете рівнятися зі мною!?! Невже ви не бачите, який яскравий я і теплий? Гляньте тільки на блідо-жовтий колір дикої нарциси, на соняшникову усмішку сонця, на місяць і зірки... моя краса помітна як вдень, так і вночі, хіба є щось краще на світі від мене?..

– Це все пусте! – гордо промовив помаранчевий колір. – Я колір здорових продуктів, які дають силу людям. Хіба не в моркві, гарбузі і в апельсині найбільше вітамінів? А бачили ви, коли покрию на світанку небо, чи при заході сонця?.. Моя краса така могутня, що всі люди зупиняються, щоб на милуватись мною. Всі з захопленням малюють, описують і оспівують мою красу.

– Ну, годі вам хвалитися! – гукнув червоний колір. – Хіба ви забули, що я правитель всього живого на землі? Ви

забули, якого кольору кров? Кров – це життя! Я колір життя, пристрасті та кохання.

– Всі ви даремно хвалитесь! – сказав, піднявшись на ноги, фіолетовий колір. – Я колір королів, я імператорський колір. Саме тому могутні люди обрали мене, бо я колір сили і мудрості!

– Як бачу, ви навіть і не помітили мене, – тихим голосом промовив темносиній колір. Хоча я непомітний і тихий, але я колір «індиго». Без мене ви не мали б рівноваги, контрасту і внутрішнього спокою, тому що я колір творчості, духовності і поєднання суперечності.

І так довгий час кольори продовжували хвалитися і сперечатися чим раз голосніше. Хтозна до чого дійшлося б, але враз загуркотів грім, сяйнуло блискавкою і з неба посипався рясний дощ. З переляку кольори, забувши про сварку, згорнулися до купи і, тремтячи, обнялись, як рідні братчики.

– Ну і наївні ви! – посміхнувся дощ. – Кожен з вас намагається бути вище інших.

Невже ви не розумієте, що кожен був створений для спеціального призначення, що кожен з вас унікальний? Від сьогодні кожного разу, коли я буду поливати землю, ви, обняті, ось так як тепер, появитеся на небі прекрасним кольоровим півколом, яке буде називатися веселкою, – це буде знак миру і надії.

Отак, мої юні друзі! Кожен раз, коли після дощу ви побачите на небі веселку, то пам'ятайте, що кожен з вас особливий. Нехай веселка допоможе вам оцінити себе та інших.

(Початок на 6 сторінці)

А сільське яблуко додало:

– Так, іноді в нас заводяться черв'ячки, а наші листочки їсть гусінь, але ж всі ми – діти природи. І Інночка зрозуміє все це, хоча вона ще маленька. Може, я й кривеньке, і не таке велике, як ти, і наді мною не працювало так багато людей, зате я – натуральне і здорове яблуко, в мені набагато більше вітанімів!

Коли дівчинка проснулася, цікавість не покидала її, тож вона хотіла поспробувати бабусине яблуко, але його не було. Вона пригадала, що насердила бабусю і наказала їй викинути всі яблука. Інночка хутенько побігла в сад, але яблук там вже було мало, бо їх вже зібрали. Та вона вилізла на вершок однієї яблуні і не без зусиль їй вдалося дістати одне яблучко. Коли вона злізла і покуштувала його, їй здалося, що воно таке солодке, соковите й запашне, що й дійсно магазинському яблуку далеко до нього.

І хто воно знає, чи дійсно те яблуко було смачнішим, а чи то їй тільки здалося, але дівчинка зрозуміла, що природа дарує нам стільки всіляких дарів, що і нам слід віддавати належне природі і ділитися з іншими, навіть із черв'ячками, якщо хочемо ласувати натуральними смачними плодами, а не штучно вирощеними овочами й фруктами, які виглядають так привабливо, але насправді не мають того неповторного смаку запашного яблука чи грушки, суниці чи помідора, які ростуть на наших городах чи в садку.

Тамара КОЛОМІЄЦЬ

Осінь

Ішла осінь чорноброва,
Зайшла вона до діброви.
Свої сакви розв'язує
Та обнови показує.
Ой діброво-невісточко,
Візьми собі намистечко,
Коралове для калини,
Агатове – для тернини.
А березам – серги срібні,
Серги срібні – роси дрібні,
Вербам – хустки торочені,
Вільхам – сукні золочені.

Катерина ПЕРЕЛІСНА

Осінні танці

Вітер взяв сопілку в руки: «Ду-ду-ду!
Хто зі мною потанцює у саду?»
Захиталися жоржини: «Може, й ми!
Тільки ти нас над землею підійми!»
«Шкода часу, – вітер каже, – підіймають!
Видно, вам не доведеться танцювати!»
Тут як зірвуться листочки із дубка,
Із вербички, із берези, із кленка.
Хто червоний, хто жовтавий, хто рудий,
А хто трішечки зелений – молодий.
Як закрутяться у танці угорі,
І низенько над землею – у дворі!
Вітер кинувся за ними: «Ой ду-ду!
От хто вміє танцювати до ладу!»

Іванна БЛАЖКЕВИЧ

Кленове листя

Осінь, осінь... Лист жовтіє,
З неба часом дощик сіє.
Червонясте, золотисте
Опадає з кленів листя.
Діти ті листки збирають,
У книжки їх закладають,
Наче човники, рікою
Їх пускають за водою.
З них плетуть вінки барвисті –
Червонясті, золотисті.

Стела ГАРГАЧ

Дівчина-квітка

Легенда

Давніше в нашому краї жила-була дівчинка, що її кликали Юлянкою. Зістался Юлянка круглою сиротою ще в ранньому дитинстві. Не маючи родини, дівчинку забрали двоє заможних газдів до себе.

- Підросте - стане корисною в господарстві. А потім... Безплатна служниця, - міркували бездітні газди-багатії.

Росла Юлянка, звикала до будь-якої роботи. Отак минали роки, а дівчинка вже не дівчинка, а дівка до віддавання. Отже, люба та приязна вже на порі. Але газди і чути не хотіли про одруження роботящої служниці-дочки. Означало, що Юлянка вийде заміж і піде за невістку, отже, покине діда з бабою на старість? І так відкладали газди пору віддавання, завантажуючи дівку різними господарськими справами.

Був звичай у краю, що на кожне річне свято Святого Юрія в місті Спілка газдів улаштовувала газдівський бал, тобто бал тих господарів, які першими вийшли на поле веснувати. Отже, бал порядних газдів. На той бал був запрошений і роботящий газда із того села, названим Юлянчин тато. Щирий газда взяв із собою і чемну, чесну та розумну Юлянку. Бо ж він знав, що без Юлянки, без її допомоги на господарстві він не мав би що шукати на урочистому балу в місті.

На балу сталося так, що Юлянка привернула увагу до себе, до своєю краси

та розуму, до того, як веде себе на балу, поміж панами. Накінець Юлянку завоював один хлопець. Та не будь-який! Хлопця знали і вважали місцевим принцом. Він був на балу із своїми високоповажними родичами.

Жест принца, поведінка Юлянки, танець молодих вразили молодицю, що кокетувала з хлопцем. Та поважна княгиня, та молодиця, не була чесною християнкою. Таємно говорилося, що вона - чарівниця-ворожка. Отже, молодиця-чарівниця впадала за принцом, стараю-

чись здобути його прихильність. А тут, бач, дівка із села, селянка! Руйнує любов між панчуком і нею, перервала й забавну ніч, знівечила приємну забаву чарівниці. Бо тієї ночі чарівниця мала намір здійснити свої мрії... Або принц і вона, або смерть принцові!

- Та де, смерть залегка кара! Знайду я доріжку... - шепотіла чарівниця, шаленіючи поміж гостей по салоні.

Наблизилася і до молодої пари, що люб'язно танцювала посеред салону. І раптом сталося чудо: і молодий принц і Юлянка перетворилися у джмеля та квітку і випурхнули із салону надвір та й подалися в далекі Карпати. Одне - на схід, а інше - на захід.

Від того часу джміль своїм жалісним гудінням літає з квітки на квітку, шукаючи свою любу кохану принцесу...

І граємося, і вчимося!

İ àëü÷èê, ï àëü÷èê, ää òè áóâ?

Мовна гра

I. Вихователька і діти піднімають вгору ліву руку. Починається мовна гра: вказівним пальцем правої руки вказують по черзі на пальці лівої руки, починаючи з великого пальця – число 1, промовляючи:

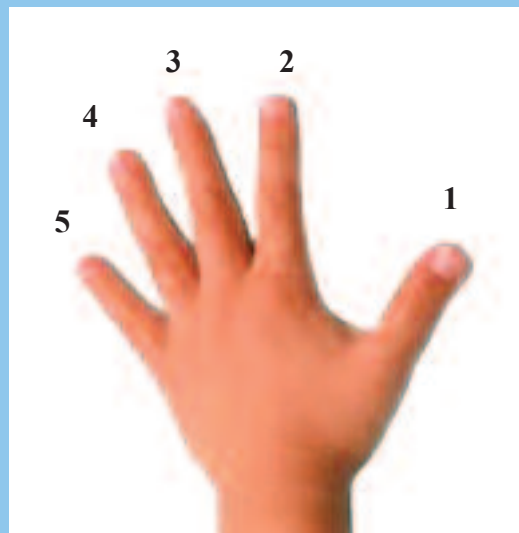
1. Оцей пальчик – наш дідусь.
2. Оцей пальчик – наша бабуся.
3. Оцей пальчик – наш татусь.
4. Оцей пальчик – наша мама.
5. Оцей пальчик – братчик мій,
Назв'яється Андрій.

II. Вимовляючи слова «Пальчик, пальчик, де ти був?», діти хапають пальчик під номером 1, притискають його до пальчика з номером 2 і промовляють: «Я з цим братом борщ варив»;

- промовляючи ті ж слова, діти хапають за того ж пальчика з номером 1, пригинають його до пальчика з номером 3 і промовляють: «Я з цим братом в ліс ходив»;

- далі діють так же само, пригинаючи пальчик з номером 1 до пальчика з номером 4 і промовляють так: «Я з цим братом малював»;

- пригнувши пальчик під номером 1 до пальчика під номером 5, промовляють: «А з найменшим заспівав»;

III. Гру можна змінити так: три хлопчики будуть «дідусем», «татусем» і «найменшим братчиком», а дві дівчинки – «бабусею» і «матусею».

Вони стоять перед класом (групою).

Клас (група) питає «пальчика» з номером 1 («дідуся»): «Пальчик, пальчик, де ти був?», а «пальчик» з номером 1 вказує на «пальчик» з номером 2 («бабусю») і каже: «Я з бабусею борщ варив».

Далі гра продовжується так само, «пальчик» з номером 1 показує наступні «пальчики» («татуся», «маму», «братчика») і по черзі відповідає: «Я з татусем в ліс ходив», «Я з мамою малював», «Я з братчиком заспівав».

Позабавляйтесь досхочу, у ролі пальчиків «дідуся», «татуся», «найменшого братчика» і «бабусі» нехай виступлять всі бажаючі.

Подав І. Ребошанка

Бідар і водяник

Болгарська народна казка

В одному селі жив старий дід. Він був дуже бідний, нічогосінько не мав. Помер і залишив своєму синові один лиш кужіль. Син узяв той кужіль і подався на заробітки. Дорогою в нього порвалися мотузки на постолах. Він вийняв кужіль і почав сукати мотузку. Та помалу дістався до великої річки. Вона була широка, як море. Як йому перевезтися?

Став чоловік на березі й сушить собі голову, не знає, що робити. Поки отак думав, з води вигулькнуло бісеня.

- Що ти робиш?
- Мотузку сукаю!
- Навіщо вона тобі?
- Річку зв'язати!
- А нащо тобі її в'язати?
- Щоб додому віднести!

Бісеня пірнуло у воду й побігло до свого батька – водяника.

– Тату, якийсь чоловік там на березі сукає мотузку, щоб зв'язати річку й віднести її до себе додому!

– Це, напевно, якийсь страшний ворог! Де ж ми житимемо? Я без ноги, то біжи ти поміряйся з ним силою. Переможеш його, і він не забере річки!

Бісеня знову виринуло з води:

- Гей, ходи-но сюди!
- Що тобі ще треба?
- Забереш цю річку, як побореш мене!
- Поборемося, як прийдеш до мене в село!
- Прийду!

Поплентало бісеня за чоловіком. Той привів його до прірви, де жив змія.

– Ти ще малий, і мій син ще дитина, то ви боротиметеся, а я подивлюся, – сказав чоловік.

Коли це виповзає змія. Бісеня злякалось і втекло. Чоловік сховався від змія, а тоді знову прийшов до річки.

Прибігло перелякане бісеня до свого батька.

– Тату, не можна боротися з тим чоловіком. У нього є син, теж дитина, як і я, і коли той син з'являється, дерева в лісі хиляться з ляку.

– То біжи позмагайся з ним, хто далі кине яблуко. Ти його переможеш, і не забере він річки!

У великій бульбашці виринуло бісеня з води. А чоловік сидить, сукає мотузку.

- Гей, навіщо ти сукаєш мотузку?
- Аби міцніша була!
- Навіщо тобі міцна мотузка?
- Щоб не порвалася, коли нестиму річку!
- Віднесеш річку, коли кинеш яблуко

далі за мене!

– Кидай спершу ти, а тоді я!

Жбурнуло бісеня своє яблуко аж за річку. Чоловік замахнувся, та не кинув яблуко, а непомітно сховав його в кишеню.

– Бачиш: я переміг. Твоє яблуко було видно, як воно летіло і як упало за річкою, а мого не було видно ні коли воно летіло, ні коли падало!

Бісеня зняковіло і мерщій у воду. Прийшло до батька й каже:

– Тату, він переміг мене! Зараз забере нашу річку!

– Справді? – запитав старий водяник.

– Атож. Йому залишилося тільки зв'язати річку.

– Доведеться мені йти до нього. Той чоловік лишить нас без домівки, а то ще, чого доброго, і нас занесе!

Узяв милицю – тук-тук, тук-тук – і вже виткнувся над водою. Чоловік саме нахилився зав'язати мотузку на постолах.

– Гей, нащо ти в'яжеш річку?

– Понесу її додому! – відповів чоловік.

– Але ж вона наша! – каже старий водяник. – Що ж ми, зостанемося без домівки?

– Ваша чи не ваша, а я її заберу. Де хочете, там і живіть! А як лишитесь в цій річці, станете моїми рабами!

Водяник благав, а чоловік удавав, ніби не чує.

– Залиш нам річку, ми дамо тобі торбу золота!

– Що таке торба золота! Ще й нести її треба.

– Дам тобі дві торби і сам однесу! – обіцяє водяник.

– Ну, це вже інша річ. Гляди тільки, щоб торби були великі, як мішки.

Водяник пірнув у воду й незабаром виніс дві великі торби золота.

Чоловік рушив, а водяник насилу тяг ті торби слідом за ним.

Підійшли вони до села. Водяник натомився і сів відпочивати. А чоловік думає собі: «Як він ітиме аж до моєї хати, то довідається, де я живу. Збере вранці родичів і забере в мене золото». І почав він міряти водяника – від п'яти здорової ноги аж до голови.

– Нащо ти мене міряєш? – питається водяник.

– Дах моєї хати вкритий шкурами чортів, треба ще покрити один куток, тож я міряю, чи вистачить твоєї шкури.

Чоловік сказав це і ніби закуняв. А водяник за милицю і ходу! Бідар узяв те золото й приніс додому.

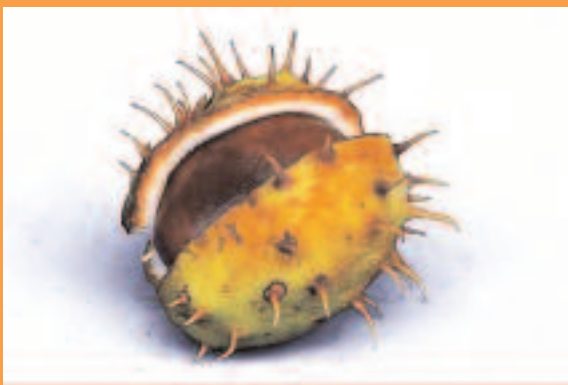

Загадки

З небокраю, з-за діброви,
Вийшли воли чорноброві:
Принесли водиці дзбан,
Полили і ліс, і лан.
(Хмары)

Навесні цвітуть, мов свічі,
Заглядають сонцю в вічі,
А під осінь ті свічки
Вдягнуть з голок кожушки.
(Каштан)

На дубочку я вродився,
На дубочку й оселився.
Восени я упаду
Та дубочком проросту.
(Жолудь)

Він шепоче: «Шу-шу-шу...
Листя обірвать спішу.
З ним я у осіннім гаї
У таночку покружляю»
(Вітер)

Листя жовте облетіло,
Парки та сади укрило.
Та поглянь на гілочки,
Що горять, немов свічки...
Восени зачервоніла
Рясно-рясно...
(Горобина)

Цікаво знати!

Чому осінні листя змінює колір?

Ще задовго до тріскучих морозів дерева вже починають поступово скидати листя. Йде підготовка до листопаду. З листям відбуваються дивовижні перетворення. Воно починає жовкнути, червоніти, набувати коричневих відтінків, хоча ніхто не додає в його соки кольорової фарби.

А справа в тому, що жовта фарба знаходиться в листі завжди, тільки влітку жовтий колір непомітний. Він пригнічується більш сильним кольором – зеленим.

Зелений колір листю надає особлива речовина – хлорофіл, який постійно руйнується і знову утворюється в живому листку. Але відбувається це на світлі.

Влітку сонце світить довго. Листок весь час залишається зеленим. А з настанням осені ночі подовжуються. Рослини отримують все менше світла. Хлорофіл руйнується, але вдень не встигає відновитися. Зелений колір зникає, і помітним стає жовтий: листок жовтіє.

До чого ж осінні листя багате своїми фарбами! А яскравість осіннього листя залежить від погоди. Якщо осінь тривала, дощова – колір листя від

надлишку вологи та нестачі світла буде тьмяним, невиразним. Якщо ж холодні ночі чергуються з ясними сонячними днями, то і фарби будуть соковитими, яскравими.

Навіщо деревам скидати листя?

Деревам потрібно дуже багато води. Волога, яку всмоктує з ґрунту коріння, підіймається стовбуром до гілок та листя і нарешті випаровується. Втрачаючи листя, дерева захищаються від

«зимової посухи». Немає на дереві листя – немає і такого великого випаровування води. Узимку стільки вологи з ґрунту не отримаєш. Зима для дерев не лише холодна, але й, головне, посушлива пора року.

Сосна та ялина економно випаровують воду, тому легко переносять зимовий «водяний голод».

Подолист потрібен деревам і з лікувальною метою. Разом з водою дерева всмоктують з ґрунту різноманітні мінеральні солі. Надлишки накопичуються в листі, на киталт попелу в топках печей. Якби листя не опадало, дерева могли отруїти самі себе.

В.Л. Сухар «Пори року»

Зроби своїми руками!

Вироби з листя

Щоб зробити білочку, вам потрібні: аркуш цупкого паперу, великий дубовий лист і 4 невеликих листки горобини, декілька березових листків різного розміру, декілька будь-яких чорних ягідок, ножиці та клей.

1. Приготуйте листя (висушене заздалегідь або накрийте свіже листя газетою і прогладьте праскою до висушення).

2. Розкладіть листя в необхідній послідовності, підбираючи листя необхідного розміру.

3. Відберіть найбільший березовий (або інший) листок – він стане тулубом білочки. Намазавши середину листка клеєм, приклейте його до паперу (не приклеюйте краї, під них ще прийдеться підсувати листочки для хвостика та лапок).

4. Для хвостика підберіть дубовий листок. Приклейте його під гострим кутом до березового листка (тулуба), сховавши черешок під тулубом.

5. Зробіть лапки. Для верхніх лапок радимо вам взяти листочки горобини. Для нижніх лапок візьміть березовий листок середньої величини і розріжте його наполовину по головній жилці. Спочатку приклейте дальні лапки, частинку яких треба підсунути під березовий листок (тулуб), потім приклейте краєчок тулуба, і вже на нього приклеюйте й ближні лапки.

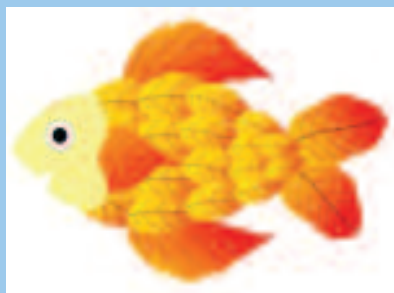
6. Для голови білочки візьміть невеликий березовий листочок (або інший потрібної форми та розміру) і наклейте його поверх тулуба.

7. З листя, яке у вас залишилося, підберіть вушка та носик (або виріжте, якщо листочки, які залишилися у вас, дуже великі) і наклейте їх на голову. Спочатку приклейте дальнє вушко, частину вушка підсуньте під голову білочки. Потім відступіть трішки вбік і приклейте ближнє вушко.

8. Зробіть носик і очі з чорної горобини чи інших маленьких чорних ягід.

.....
Переклад з російської Людмили Дорош

За такою самою логікою ви ще можете зробити черепаху, рибку чи сову!

Сторінка народознавства

Листопад - зимі брат

Листопад замикає ворота осені... Під цю пору з дерев опадає останнє листя, ліс стає незатишним, природа поволі налаштовується на зимовий спочинок.

Ще за Київської Русі останній місяць осені називався «груднем», а сучасний грудень – «студнем». За основу сучасного календаря було взято західноукраїнський поділ часу, а саме там завершальний місяць осені зберіг нинішню накличку.

В Україні листопад називали ще – напівзимник, ворота зими, грудкотрус, листопадень, падолист...

З початком листопада для хліборобів наставала пора відносного відпочинку. Зібрано врожай, зроблено припаси для тварин, спочивала примерзла нива, а отже, можна зібратися в гурт, повеселитися, поспівати.

Під цю пору вже справляли весілля, юнаки й дівчата сходилися на вечорниці та досвідки, влаштовуючи всіляки забави.

Святки:

4 листопада – «Казанський день», Казанська Божа Мати.

Остаточна межа переходу від осені до зими – міцно сковується земля, а відтак «морозцям дорогу вказує».

5 листопада – Якова.

Якщо піде град або снігова крупа, то на Мотрону (22) наступить справжня зима.

8 листопада – Дмитра.

З Дмитром пов'язані завершальні обряди тваринників. З цього дня тварин

вже не виганяють на пасовиська.

До Дмитра ще дозволялося засилати сватів, а після цього наступали запусти, а тому закінчувались і весілля.

10 листопада – Параскеви П'ятниці, Параски.

Святкують лише жінки – не прядуть, не шиють, не золять і не розчісують волосся. Якщо день сонячний, то чекай теплої зими, хмарно – в середині грудня будуть сильні морози.

14 листопада – Кузьми і Дем'яна.

День зустрічі зими. Кузьма та Дем'ян – захисники людей і тварин од укусів змії та інших гадів.

19 листопада – Павла.

20 листопада – Феодора.

21 листопада – Михайла.

За цим днем завбачували весну.

Від Михайла зима морози кує.

22 листопада – Мотрони.

Вже має бути покритою снігом земля.

27 листопада – Пилипа, Заговини.

У цей вечір, напередодні пилипівського посту, готують смачну обрядову вечерю: борщ, локшину, пиріжки, вареники, смажать м'ясо, птицю. До батьків приходять вечеряти дочки із зятями, запрошують кумів та самотніх сільчан. Залишки від вечері відносили бідним людям.

28 листопада – Пилипівський піст.

Якщо в цей день лежить сніг, то долежить до повені.

Листопад вересню онук, жовтню син, а зимі рідний брат. Листопад зимі ворота відчиняє.

Падає листя

Слова М. Івенсен

Музика М. Красєва

Па - да - є, па - да - є ли - стя, Ли - стя в са - ду ме - рех-

4
- тить, жов - те яс - кра - во - вог - ни - сте

7
Ти - хо за віт - ром ле - тить.

Падає, падає листя,
Листя в саду мерехтить,
Жовте яскравовогнисте
Тихо за вітром летить.

В вирій птахи відлітають:
Гуси, граки, журавлі...
Ось і остання вже згряя
Сумно курличе вгорі.

Візьмем до рук козубочки,
Разом до лісу підем.
Пахнуть стежки і пеньочки
Смачно, грибком і дощем...

Розмалюй сторінку

Пограймося!

Втікай, Мишко, до Нори, Золотої Комори

Гурт стає в коло і вибирає дівчину-Мишку та парубка-Котика. Між двома хлопцями утворюються ворота для Котика, а між двома дівчатами для Мишки. Користуються тільки своїми ворітьми. Як Котик зловить Мишку, то вибирають нову пару. При цьому співають пісеньки:

*Втікай, Мишко, до Нори,
Золотої Комори.
Он Білий Котик Кругленький Ротик
Зловить Тебе Сіренький
За той Хвостик Тоненький
Біда буде-гей біда буде.*

Або, в іншому варіанті:

Дітлахи беруться за руки й стають у коло («танок»), а двос: «кіт» (хлопець) і «мишка» (дівчина) – усередині. Коли «танок» піднімає руки вгору, «мишка» тікає від «кота». А коли «кіт» намагається проскочити за «мишкою» – руки опускають.

*А до нори, миша, до нори.
А до золотої комори.
Мишка у нірку,
А котик за ніжку.
– Ходи сюди –
А що ж то за мишка –
Не втече:
А що ж то за котик,
Не дожене.
Мишка у нірку,
А котик за ніжку;
– Ходи сюди, ходи сюди.*

Якщо «котові» вдається спіймати

«мишку», – міняються ролями.

А є Миші в Стозі

Гравці стають в ряд, один за одним, беруть один одного за пояс і ходять у різному напрямку: і прямо, і колом, і в'ються.

В цей час між одним з гравців, Сірим Котом, який стоїть першим і водить усіх, – і тими, що стоять у ряду за ним і зветься Мишами, відбувається така розмова:

*А є Миші в Стозі? – Є!
А не бояться Кота? – Ні!
Ой як Кіт поворушить
То всіх Мишей подушить!*

або, що майже те саме:

– А є миші в копиці?
– Є! - відповідають «миші».
– А не бояться кота?
– Ні!
– Ой, як кіт хвостом поворушить, то всіх мишей подушить!

З цими словами всі розбігаються, Кіт ловить Мишей: кого зловить, той стає Котом.

Гра починається спочатку.

Пишаємося нашими дітьми!

Любі діти!

Ось під шелест осіннього опавшого листа та відлуння пташиних відлітаючих зграй і відходить від нас Осінь-Чарівниця. Скільки краси та розваг вона принесла нам, та не журіться - на зміну їй прийде її старша сестриця Зима, а з нею - нові розваги та сюрпризи. Найближчим з них є прихід Святого Миколая. Тож будьте чемними і слухняними як у навчанні, так і по відношенню до дорослих та друзів, і він не обміне ваші чобітки!

Келін Семенюк, 6 років,
с. Верхня Рівна

Тудор Попа, 10 років,
м. Бая Маре

Гурт «Молоді гуцули» школи с. Бистрий
на культурно-спортивному фестивалі в с. Бичків